herpy

KAMELEONER

Parson's Chameleon

Calumma parsonii

Calumma parsonii regnes som verdens tyngste kameleon. Hannen blir opptil 65 cm, veier 500-700 g og har to vorteaktige horn på snuten. Arten lever i regnskogen i det østlige og nordlige Madagaskar, kan bli nær 20 år gammel og er treg og rolig. Den krever et stort, fuktig og kjølig terrarium og passer bare for den erfarne holderen.

Familie: Chamaeleonidae Tidligere navn: *Chamaeleo parsonii; Chamaeleo madecassus*

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**45-65 cm** total lengde inkl. hale
Vekt	**500-700 g**
Levealder	**10-20 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Trelevende**
Biotop	**Regnskog**
Vanskelighetsgrad	**Ekspert**

STELL

Min. terrarium	**120 × 60 × 120 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**22-27 °C**
Varmeplass	**27-30 °C**
Temperatur, natt	**18-20 °C**
Luftfuktighet	**50-100 %**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-sone 3
Kosthold	**Insekter**
Holdes	**Alene**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kjønnsmoden	**24-60 mnd.**
Kullstørrelse	**20-60 egg**
Kull per år	**1**
Inkubasjon	**400-780 dager** ved 22-24 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
EU-vedlegg	**Vedlegg B**
IUCN	**Nær truet (NT)**

Om arten

Calumma parsonii regnes som verdens største kameleon målt i vekt; bare *Furcifer oustaleti* blir lengre. Voksne hanner veier 500-700 g og blir opptil 65 cm lange, halen medregnet. Dyr på over 80 cm er ikke bekreftet. Hunnen er tydelig mindre, typisk 45-50 cm, og har en mindre hjelm og ingen eller bare små utvekster på snuten. Hannen har en kraftig hjelm og to vortelignende horn på snuten, som er artens mest karakteristiske trekk.

Arten deles i to underarter. *C. p. parsonii* er den store, utbredte formen uten ryggkam. *C. p. cristifer* er mindre, oftest opptil omtrent 50 cm, har en lav kam av små torner langs ryggen, og hannen har typisk en gulorange eller rustrød flekk på siden. Den er sjelden i fangenskap.

Hannene av *C. p. parsonii* finnes i fire fargeformer som hver hører til sitt område: 'orange eye', 'yellow lip', 'yellow giant' og 'green giant'. Om de er former eller bør regnes som egne underarter, er uavklart. Variasjonen innenfor hver form er stor, så fargen er et fingerpek og ingen regel. Hunnene er grønne eller brune og kan ikke skilles fra form til form. Stellet er det samme for alle. Ungene er brune, oransje eller grønne, og kjønn og tegning viser seg først etter et halvt år.

Georges Cuvier oppkalte arten etter den britiske legen James Parsons (1705-1770), som allerede hadde beskrevet den under navnet *Cameleonis rarissima*.

C. parsonii er langsom, rolig og ofte godmodig, men også en kresen spiser. Bakføttene har et så sterkt grep at dyret holder fast i en syklon; ved håndtering må føttene ha noe å gripe rundt. Arten er en av de mest langlevende kameleonene.

Utbredelse og leveområde

Calumma parsonii finnes bare i det østlige og nordlige Madagaskar, der utbredelsen dekker nesten 40.000 km². Fargeformene av *C. p. parsonii* har hver sitt område: 'orange eye' lever i lavlandet under 500 m fra Toamasina til Mananara og på øya Nosy Boraha (Sainte-Marie), 'yellow lip' i middels høyt terreng rundt Ranomafana, 'yellow giant' i den sørlige delen av Alaotra-Mangoro-regionen og 'green giant' på Masoala-halvøya.

C. p. cristifer finnes i middels høyt terreng rundt Andasibe (Analamazaotra) i det sentrale østlige Madagaskar, bare noen få kilometer fra nominatunderarten.

> **Naturlig utbredelse:** Madagaskar.

LEVEOMRÅDE

Arten lever i fuktig regnskog fra lavlandet og opp til omtrent 1.200 m. Den foretrekker urørt skog, men finnes også i forstyrret skog, kaffeplantasjer og høye trær i landsbyer. Den sitter høyt oppe i kronene, er treg og ganske inaktiv og jakter ved å sitte stille og vente på byttet. I paringstiden er den mer aktiv.

Klimaet er fuktig hele året. Gjennomsnittstemperaturen i det østlige Madagaskar ligger rundt 20-28 °C, og nedbøren kan komme opp i omtrent 3.800 mm i året. Om natten blir det kjøligere, særlig i høyden. Hunnen klatrer ned fra trærne for å grave eggene ned i jorden.

Stell

TERRARIET

Et voksent dyr trenger et terrarium på minst 120 × 60 × 120 cm (lengde × bredde × høyde), og større er bedre; et helt rom eller en stor voliere er ikke for mye. Arten er ikke aktiv, men trenger plassen for å finne både åpne og skjulte steder, og den veier tre til fire ganger så mye som *Furcifer pardalis*. Høyden er viktig, for dyret bruker de øverste grenene. Hold ett dyr per terrarium.

Velg et nett- eller hybridterrarium med god ventilasjon, for høy fuktighet i en lukket kasse gir mugg og bakterier. Et stort fuglebur holder ikke på fuktigheten, og et drivhus kan bli for varmt.

Innred med kraftige grener som tåler et tungt dyr, flere lag med blader og både åpne og skjulte steder. Levende planter gir skjul og fuktighet. Bruk ikke løst bunnsubstrat, for dyret kan svelge det. En fast bunn med avløp og en bøtte under fjerner overskuddsvann.

TEMPERATUR

Dagtemperaturen skal være 22-27 °C. På solplassen kan det være 27-30 °C. Natten skal være kjølig, 18-20 °C. Arten trives best kjølig og tåler varme dårlig; for høye temperaturer er farligere enn for lave.

Bruk en mild, høyttthengende varmelampe i stedet for en skarp, lav pære. Kameleoner merker forbrenning dårlig, så start heller for kaldt enn for varmt. Sjekk solplassen med et IR-termometer.

Arten kan gå inn i en kjølig periode der den spiser svært lite i opptil seks måneder. Det er en naturlig rytme og ikke en sykdom, men dyret må holdes under oppsyn og veies.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten skal være høyest om natten: 90-100 % om natten og omtrent 50 % om dagen. Arten drikker mye og blir raskt dehydrert i tørr luft; med riktig fuktighet og nok dråper drikker den mindre.

Sørg for et dryppanlegg eller et sprinkleranlegg som gir vanndråper på bladene flere ganger om dagen. Sprøyt minst to ganger daglig, slik at dråpene står synlig på løvet, men ikke direkte på dyret. En vannskål blir ikke brukt. Overflatene må kunne tørke mellom sprøytingene, og luften må bevege seg. Bruk ultralydfukteren om natten, ikke mens varmelampen er på.

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og trenger kraftig lys 12 timer i døgnet. Et T5 HO-rør med 6.500 K eller en kraftig LED-lampe over hele terrariets lengde gir lyset.

UVB er nødvendig. Arten regnes til Ferguson-sone 3, der dyrene soler seg i hel eller delvis sol. Bruk et T5 HO-UVB-rør i en enkeltreflektor og sikt på en UV-indeks på omtrent 3 på solgrenen; lenger ned i terrariet skal den være lavere, slik at dyret kan søke ned i skygge. Kontroller med en UV-måler, og bytt røret etter produsentens anvisning, fordi effekten faller med alderen.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

C. parsonii er insektetere og spiser store insekter: voksne sirisser, kakerlakker, gresshopper, vandrende pinner, silkeormer og biller. Små virveldyr tas i naturen, men er ikke nødvendige i fangenskap og høyst en tilfeldig godbit.

Arten er kresen, og mange dyr vil ikke ta mat fra en skål. Gi derfor maten med en lang pinsett eller fra hånden, og la dyret få tid til å reagere. Maten er dyrere enn til de fleste kameleoner, fordi fôrdyrene må være store. Unger vokser langsomt og fôres hver dag med små fôrdyr; voksne dyr spiser færre, større måltider og kan gå flere dager uten.

Fôrinsektene må selv være fôret med grønnsaker og korn. Dryss kalk på måltidet, og gi kalk med D3 og multivitamin sparsomt etter en fast plan. Overdosering av vitamin A og D3 gir ødem.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Arten holdes enkeltvis hele livet. Hanner er territoriale og må ikke kunne se hverandre. Et par settes bare kortvarig sammen for paring, og dyrene skilles igjen ved tegn til uro.

Dyret er tregt og rolig. Gi et nytt dyr to uker i fred. La det selv gå opp på hånd og underarm, og unngå håndtering med mindre det er nødvendig. Stress viser seg som mørkere farger og kraftigere tegning.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hannen er større enn hunnen, har horn og kraftig hjelm og har formens farger. Hunnen er mindre og grønn eller brun. Kjønnet kan først bestemmes ved 6-9 måneder. Kjønnsmodenheten inntrer etter 2-5 år, oftest rundt 3 år.

Hunnene kan ikke skilles fra form til form, så en hunn med kjent opprinnelse er viktig for ren avl.

PARRING

Avl er svært vanskelig og krever spesialkunnskap. Paringen skjer ved begynnelsen av regntiden. Før hunnen til hannens terrarium under oppsyn, og skill dyrene hvis hunnen avviser, eller hannen er voldsom. Skill dem også når paringen er over.

En hunn kan lagre sæd og legge egg flere år på rad etter én paring. Hun bruker mye energi på eggene og hopper ofte over et år. Sørg for ekstra mat og kalk før og etter egglegging.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger høyst ett kull i året, 3-5 måneder etter paringen, og kullet er på 20-60 egg. Hun graver eggene ned omtrent 30 cm i fuktig jord. Gi en dyp eggleggingsbeholder med en myk, fuktig blanding av kokosfibre og sand, slik at hun kan grave.

Hunnen er svekket etterpå og må ha næringsrik mat og kalk.

INKUBASJON

Eggene flyttes til en rugemaskin på omtrent 22-24 °C med streng kontroll av fuktigheten. Rugetiden er den lengste som er kjent hos krypdyr: oftest 400-660 dager og opptil omtrent 780 dager. Varme forkorter den, og kulde forlenger den. Inkubasjonen omfatter ofte en kjølig fase. Selv små feil kan ødelegge hele kullet, så avl krever tålmodighet og erfaring.

OPPDRETT AV UNGER

Nyklekkede unger er 7-11 cm lange og veier 1-4 g. De må ha små fôrdyr hver dag og holdes hver for seg i et hybridterrarium med samme klima som de voksne. Dryss maten med kalk. Ungene vokser langsomt og er kresne, så tålmodighet er nødvendig. Et kull gir mange unger, og hver må ha sitt eget terrarium.

Helse og vanlige feil

Typiske problemer og feil i stellet:

- Dehydrering ved tørr luft eller manglende dryss.
- Luftveisinfeksjoner og mugg ved stillestående, vedvarende våt luft.
- Parasitter og dårlig kondisjon hos viltfangede dyr, som ofte kommer utmattet. Velg oppdrettede dyr.
- Beinskjørhet (MBD) ved for lite UVB eller kalk.
- Ødem ved overdosering av vitaminer.
- Brannsår fra varmelampen.
- Utmattelse etter egglegging hos hunner som ikke får nok mat og kalk.

Vei dyret jevnlig. Kontakt en veterinær med erfaring på krypdyr hvis dyret slutter å spise utenfor den kjølige perioden, eller ved slapphet, mørk farge eller pustebesvær.

Les mer: Typiske sykdommer og tegn på sykdom Les mer: Kjøp av dyr: oppdrett, viltfangst og transport

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.